

ODYSSĒA (*Hygīnus, Fābulae 125*)

Notā Bene: the line numbering here follows that of the text with notes and commentary.

Ulixēs cum ab Īliō in patriam Ithacam redīret, tempestāte ad Ciconas est dēlātus, quōrum oppidum Ismarum expugnāvit praedamque sociīs distribuit. Inde ad Lōtophagōs, hominēs minimē malōs, quī lōton ex foliīs flōrem prōcreātum edēbant, idque cibī genus tantam suāvitātem praestābat, ut, quī gustābant, oblīviōnem caperent domum reditiōnis. Ad eōs sociī duo missī ab Ulixē cum gustārent herbās ab eīs datās, ad nāvēs oblītī sunt revertī, quōs vīctōs ipse redūxit. Inde ad Cŷclōpem Polyphēmum Neptūnī filium. Huic respōnsum erat ab augure Tēlemō Eurymī filiō, ut cavēret, nē ab Ulixē excaecārētur. Hic mediā fronte ūnum oculum habēbat et carnem hūmānam epulābātur. Quī postquam pecus in spēluncam redēgerat, mōlem saxeam ingentem ad iānuam oppōnēbat. Quī Ulixem cum sociīs inclūsit sociōsque eius cōsūmere coepit. Ulixēs cum vidēret eius immānitātī atque feritātī resistere sē nōn posse, vīnō, quod ā Marōne accēperat, eum inēbriāvit sēque "Ūtin" vocārī dīxit. Itaque cum oculum eius truncō ārdentī exūreret, ille clāmōre suō cēterōs Cŷclōpas convocāvit eīsque spēluncā praeclūsā dīxit: "Ūtis mē excaecat." Illī crēdentēs eum dērīdendī grātiā dīcere neglēxērunt. At Ulixēs sociōs suōs ad pecora alligāvit et ipse sē ad arietem et ita exiērunt. 5

Ad Aeolum Hellēnis filium, cui ab Iove ventōrum potestās fuit trādita; is Ulixem hospitiō liberē accēpit follēsque ventōrum eī plēnōs mūnerī dedit. Sociī vērō aurum argentumque crēdentēs cum accēpissent et sēcum partīrī vellent, follēs clam solvērunt ventīque ēvolāvērunt. Rūrsum ad Aeolum est dēlātus, ā quō ēiectus est, quod vidēbātur Ulixēs nūmen deōrum īfestum habēre. Ad Laestrygōnas, quōrum rēx fuit Antiphatēs [. . .] dēvorāvit nāvēsque eius ūndecim cōnfrēgit exceptā nāve, quā sociīs eius cōsūptīs ēvāsit in īnsulam Aenāriam ad Circēn, Sōlis filiam, quae pōtiōne datā hominēs in ferās bēstiās commūtābat. Ad quam Eurylochum cum vīgintī duōbus sociīs mīsīt, quōs illa ab hūmānā speciē immūtāvit. 10

Eurylochus timēns, quī nōn intrāverat, inde fūgit et Ulixī nūntiāvit, quī sōlus ad eam sē contulit; sed in itinere Mercurius eī remedium dedit mōnstrāvitque, quōmodo Circēn dēciperet. Quī postquam ad Circēn vēnit et pōculum ab eā accēpit, remedium Mercuriī monitū coniēcit ēnsemque strīnxit mīnātus, nisi sociōs sibi restitueret, sē eam 15

20

25

interfectūrum. Tunc Circē intellēxit nōn sine voluntāte deōrum id esse factum; itaque
fidē datā sē nihil tāle commissūram sociōs eius ad prīstīnam fōrmam restituit, ipsa cum 30
eōdem concubuit, ex quō filiōs duōs prōcreāvit, Nausithoum et Tēlegonum. Inde
proficīscitur ad lacum Avernum, ad īnferōs dēscendit, ibique invēnit Elpēnozem socium
suum, quem ad Circēn relīquerat, interrogāvitque eum, quōmodo eō pervēnisset;
cui Elpēnor respondit sē ēbrium per scālam cecidisse et cervīcēs frēgisse et dēprecātus
est eum, cum ad superōs redīret, sē sepultūrae trāderet et sibi in tumultō gubernāculum 35
pōneret. Ibi et cum mātrem Anticliā est locūtus dē fine errātiōnis suae. Deinde ad superōs
reversus Elpēnozem sepelīvit et gubernāculum ita, ut rogāverat, in tumultō eī fīxit. Tum
ad Sīrēnas Melpomenēs Mūsae et Achelōī filiās vēnit, quae partem superiōrem
muliebrem habēbant, īnferiōrem autem gallīnāceam. Hārum fātum fuit tam diū vīvere,
quam diū eārum cantum mortālis audiēns nēmō praetervectus esset. Ulixēs monitus ā 40
Circē Sōlis filiā sociīs cērā aurēs obtūrāvit sēque ad arborem mālum cōnstringī iussit et
sīc praetervectus est.

Inde ad Scyllam Tīphōnis filiam vēnit, quae superiōrem corporis partem muliebrem,
īnferiōrem ab inguine piscis, et sex canēs ex sē nātōs habēbat; eaque sex sociōs Ulixīs
nāve abreptōs cōnsūmpsit. In īnsulam Siciliam ad Sōlis pecus sacrum vēnerat, quod sociī 45
eius cum coquerent, in aēneō mūgiēbat; monitus id nē attingeret ab Tīresiā et ā Circē
monitus Ulixēs; itaque multōs sociōs ob eam causam ibi amīsit, ad Charybdīnque
perlātus, quae ter diē obsorbēbat terque ēructābat, eam monitū Tīresiae praetervectus est.
Sed īrā Sōlis quod pecus eius erat violātum (cum in īnsulam eius vēnisset et monitū
Tīresiae vetuerit violārī, cum Ulixēs condormīret, sociī involārunt pecus; itaque cum 50
coquerent, carnēs ex aēneō dabant bālātūs), ob id Iovis nāvem eius fulmine incendit. Ex
hīs locīs errāns naufragiō factō sociīs amīssīs ēnatāvit in īnsulam Aeaem, ubi Calypsō
Atlantis filia nympha, quae speciē Ulixīs capta annō tōtō eum retinuit neque ā sē
dīmittere voluit, dōnec Mercurius Iovis iussū dēnūntiāvit nymphae, ut eum dīmitteret.
Et ibi factā rate Calypsō omnibus rēbus ornātum eum dīmīsit eamque ratim Neptūnus 55
flūctibus disiēcit, quod Cīclōpem filium eius lūmine prīvāverat. Ibi cum flūctibus
iactārētur, Leucotheē, quam nōs Mātrēm Mātūtā dīcimus, quae in marī exigit aevum,
balteum eī dedit, quō sibi pectus suam vincīret, nē pessum abīret. Quod cum fēcisset,
ēnatāvit. Inde in īnsulam Phaeācum vēnit nūdusque ex arborum foliīs sē obruit, quā

Nausicaā Alcinoī rēgis filia vestem ad flūmen lavandam tulit. Ille ērēpsit ē foliīs et ab eā petit, ut sibi opem ferret. Illa misericordiā mōta palliō eum operuit et ad patrem suum eum addūxit. Alcinous hospitiō līberāliter acceptum dōnīsque decorātum in patriam Ithacam dīmīsit. Īrā Mercuriī iterum naufragium fēcit. 60

Post vīcēsimum annum sociīs āmissīs sōlus in patriam redit, et cum ab hominibus ignōrārētur domumque suam attigisset, procōs, quī Pēnelopēn in coniugium petēbant, obsīdentēs vīdit rēgiam sēque hospitem simulāvit. Et Euryclīa nūtrīx ipsūs, dum pedēs eī lavat, ex cicātrīce Ulixem esse cognōvit. Posteā procōs Minervā adiūtrīce cum Tēlemachō filiō et duōbus servīs interfēcit sagittīs. 65